

Nasmiye Oral gaat de confrontatie aan met haar moeder Havva in 'Niet meer zonder jou'

Dit kruipt echt onder je huid

Holland Festival

Theatervoorstelling 'Niet meer zonder jou'. Door Nasmiye Oral/Zina/Female Company. Fotografie Çidem Yüksel. Regie Adelheid Roosen. Bijgewoond: 3/6, Amsterdam. Nog te zien 10/6 en 17/6, gebouw De Vlucht, Burg. De Vluchtlaan 125, Amsterdam.

Sonja de Jong

Eigenlijk zou je vooraf niets moeten weten van 'Niet meer zonder jou'. Onvoorbereid binnenstappen en je laten overspoelen door wat daar gebeurt. Maar zelfs als je wel voorbereid bent, komt deze voorstelling nog als een mokerslag aan. Wat Oral doet, is verbijsterend eerlijk, wreed, liefdevol en overrompend.

Het begint allemaal zo lieflijk. Lieve mensen heten je welkom in het oude schoolgebouw aan de Burg. De Vluchtlaan in Amsterdam, leiden je naar je plaats in een land- schap van zachte kussens op de grond, bieden je water aan en komen bij je zitten om te vertellen over een foto. Foto's die tot en met 15 juni levensgroot in tal van Amsterdamse bushokjes hangen. Foto's waarop Turkse mensen staan die zijn losgebroken uit het keurs-

lijf van de regels en normen van hun gemeenschap, maar desondanks de liefde voor en van hun familie proberen te behouden. Want dat is waar 'Niet meer zonder jou' over gaat. Actrice Nasmiye Oral gaat in een gesprek de confrontatie aan met haar traditiona- listische moeder Havva. Zij noemt de keus om je af te keren van de normen die je van huis uit mee- kreeg een 'scheurend sterven'. „Als je weggaat hoef je niet meer terug te komen”, kreeg zij te horen toen zij koos voor een ander leven. „Maar weggaan is niet alleen ver- stoting van het kind, maar ook de uitstoting van de ouders.” Oral verliet het huis, maar weigerde 'zich tot een vreemde te laten ma- ken'.

Kracht

In een lange monoloog, slechts af ten toe onderbroken door haar moeder, vertelt zij over de lange strijd die ze voerde, met haar moe- der, maar ook met zichzelf. Haar woorden lijken - en dat is de grote kracht van deze voorstelling - allemaal ter plekke te ontstaan. Nasmiye biecht op, fulmineert, is nu eens woedend, dan weer ver- drietig, probeert begrip van haar moeder te krijgen. Maar Havva heeft slechts standaardantwoor- den, meestal in het Turks, som vertaald door Nasmiye in het Ne- derlands. Zij begrijpt de keuzes van haar dochter nog steeds niet: 'zo stom, jij zo stom geweest'.

Soms moet Havva zichtbaar haar tranen verbijten, maar de meeste tijd verschuilt ze zich achter glim- lachjes en onverzettelijke regeltjes: je moet doen wat in de Koran staat, leven zoals voorgeschreven wordt. Toch lukt het niet om een hekel aan de moeder te krijgen, het heeft iets ontroerends hoe ze zich vast- klampt aan de zekerheden in haar leven. Als dat wat haar dochter zegt, in haar ogen te erg wordt, gooit ze met haar pantoffel, een zachte kastijding.

Alle heikele punten komen voorbij: eerwraak, abortus, homoseksuali- teit en gedwongen huwelijken. De mensen van de foto's vertellen over zichzelf, zang en sazmuziek onder- steunen de verhalen. En daar tus- sendoor is er steeds weer de stem van Oral die dóórvraagt, die haar moeder, maar zichzelf evenzeer op de pijnbank legt. Afzijdig blijven tijdens deze zeldzaam indringende voorstelling is onmogelijk. Wat Oral doet, kruipt onontkoom- baar onder je huid.